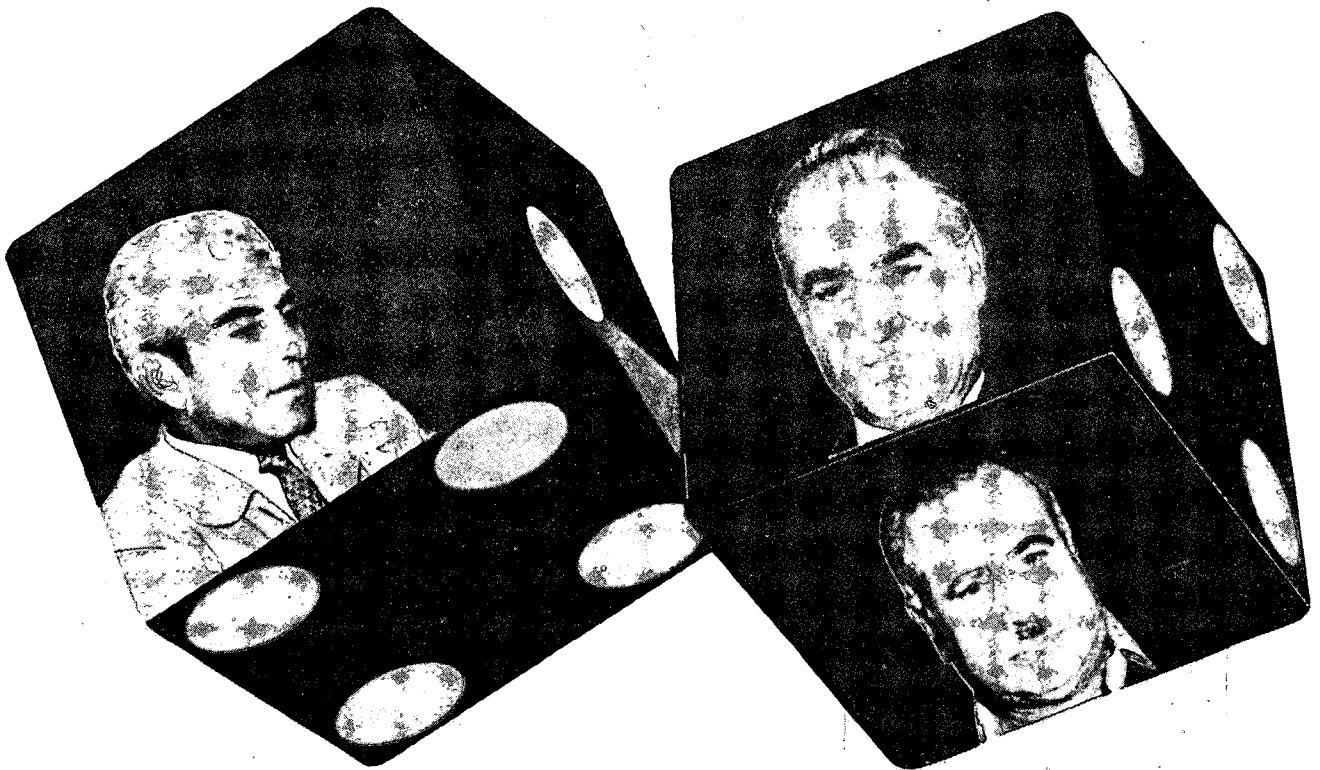

אבן הנדבב בלעב' האסלאם

שער הביטאון של ארגון החזית העממית לשחרור פלסטין של ג'ורג' חבש, מינאר 1982. "המהמרים" הם אישים פלסטיניים (ראשד-א-שוא מעזה ואליאס פריג' מבית לחם מימין ועצאם סרטאוי משמאל), שקראו להכרה הדידית בין אש"ף לישראל, ובשל כך הותקפו על-ידי ארגוני השמאל באש"ף ועל-ידי אישי ציבור באיו"ש וכאזר"ע המקורבים לארגונים אלה.

אל"מ צדוק קראים*

המנהיגות הפוליטית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה מול אתגר קמפ-דיוויד

הדומם", מונעים לעומת זאת יותר מאינטרסים של מחיה, ומעורבותם בפעילות פוליטית קטנה. בחבל-עזה (כ-450 אלף תושבים) ישנו מרכיב גדול של פליטים (למעלה מ-50%), רובם במחנות, שגם הם מוטרדים יותר בבעיות פרנסה ומחיה, כאשר התשתית הפוליטית היא בעיקר בקרב תושבי העיר עזה.

כדי להבין את יחסו של הציבור הערבי ביהודה, שומרון וחבל-עזה להסכמי קמפ-דיוויד ולמו"מ על האוטונומיה יש אפוא לבחון את הגורמים הפוליטיים הקיימים בשטח, עמדותיהם, פעילותם, ומידת השפעתם בקרב האוכלוסייה.

להסכמי קמפ-דיוויד (הכוללת את רוב מדינות ערב), כן קמה באיו"ש ובאזח"ע חזית סירוב ששוללת את ההסכמים. חזית זו כוללת את רוב הציבור הפוליטי תומכי אש"ף, תומכי ירדן, קומוניסטים ואיגודים ואגודות למיניהם. ההתנגדות להסכמים נתמכת מבחוץ ומונחית הן על-ידי אש"ף והן על-ידי ירדן.

יש לציין, כי האוכלוסייה ביהודה ושומרון (כ-750 אלף תושבים) כוללת כ-30% עירוניים וכ-70% כפריים. אוכלוסיית העיר מהווה את הציבור הפוליטי המעצב את הלכי הרוח והמנסה לכפות את עמדותיו על כלל האוכלוסייה. הכפריים, המהווים את הרוב

מבוא
הסכמי המסגרת של קמפ-דיוויד דנים באופן מעשי בגורלם של התושבים הערבים של יהודה, שומרון וחבל-עזה, (להלן איו"ש ואזח"ע). הסכמים אלה גרמו להתעוררות פוליטית ולפעילות שחרגה בהיקפה וברמתה מעבר לממדים המוכרים מן העבר. במרכזה של פעילות זו עומדת תביעת הציבור הפוליטי של שטחים אלה להקים מדינה פלסטינית, תוך הדגשת הדביקות באש"ף כמייצג יחיד של הפלסטינים.

כשם שבעולם הערבי התגבשה חזית סירוב * יועץ לענייני ערבים למחאם הפעולות ביהודה, בשומרון ובחבל עזה. המאמר נכתב לפני מבצע "שלום הגליל".

מעמד אש"ף ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה

תוצאות מלחמת "יום הכיפורים" גרמו לתמורת פוליטיות ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, כאשר ברוב עם עליית מעמדו של אש"ף בעולם ככלל ובעולם הערבי בפרט, התחזק מעמדו גם בשטחים. הגורמים העיקריים לכך היו:

א. הפגיעה, בעטייה של המלחמה, בדימוי של ישראל חזקה ובעלת יכולת הרתעה כלפי הערבים.

ב. עליית עצמתן הכלכלית והשפעתן של מדינות הנפט הערביות, שהפעילו על מדינות המערב לחצים לתמוך יותר ויותר בעמדות הערביות ולאמץ את העמדה המכירה באש"ף כמייצג הפלסטינים.

ג. הנסיגה במעמדה של ירדן באיו"ש בעקבות ועידת הפסגה הערבית ברבאט (אוקטובר 1974), כאשר נאנס המלך חוסיין להסכים לנוסחה, שלפיה "אש"ף הוא המייצג היחיד והבלעדי של הפלסטינים, וכי כל שטח שישוחרר מפלסטין יועבר לידיהו". גם אם הסכמה זו הייתה מאונס ולצרכים טקטיים (ויש עדויות למכביר, כי ירדן לא יתרה על רצונה להשיג מחדש ריבונות על יהודה ושומרון), הרי הפגנת הנאמנות של ירדן להחלטות ועידת רבאט גרמה להיחלשות המנהיגות המסורתית (הפרו-ירדנית) באיו"ש, וסללה את הדרך לצמיחת מנהיגות צעירה של אישים תומכי אש"ף.

אולם, האירוע שתרם באופן כולל להתחזקת מעמד אש"ף ביהודה ושומרון היה הבחירות המוניציפליות שקוימו ב-1976 על-ידי הממשל הצבאי. בחירות אלה אפשרו לתומכי אש"ף לתפוש עמדות מפתח במרבית העיריות באזור. מאז 1976 הלכה והתחזקה אחיזתו של אש"ף בקרב הציבור הפוליטי, והוא הסתייע באותם ראשי ערים שהודה עם מטרות הארגון, והחלו מגלים פעילות קיצונית נגד צעדי ממשלת ישראל והממשל הצבאי בשטח. הבולטים מבין ראשי הערים בפעילותם העוינת היו ראשי הערים של שכס, רמאללה ואלבירה (בסאם שכעה, כרים ח'לף ואבראהים טויל — אשר הודחו לאחרונה), וכן ראשי הערים של חברון וחלחול (פהד קואסמה ומחמד מלחם — אשר גורשו במאי 1980). ראשי ערים אלה ניצלו במות שונות כדי לנגח את הממשל הצבאי ואת מדיניותה של ישראל, תוך סילוף העובדות בשטח, בין היתר על-ידי ראיונות לכלי התקשורת המקומיים והזרים, שליחת תזכירים ועצומות, קיום כנסים ללא היתר והתחסות האוכלוסייה לפעולות מחאה נגד השלטונות.

לשם ביסוס אחיזתו בשטח נסתייע אש"ף גם בשורה של ארגונים ומוסדות, שהעיקריים בהם הם: איגודים מקצועיים, ארגוני צדקה,

מוסדות חינוך ועיתונות — כפי שיפורט להלן. איגודים מקצועיים: פועלים, רופאים, מהנדסים, עורכי-דין, נשים וכיו"ב. גופים אלה מהווים ארגוני חזית המאגדים שכבה גדולה של בעלי מקצועות ומשמשים מוקדי שליטה לנאמני אש"ף בסקטורים שונים של האוכלוסיה.

ארגוני צדקה: באופן מוצהר עוסקים הארגונים הללו בצדקה, אך בפועל רובם עוסקים בפעילות פוליטית, בעיקר בקרב משפחות של אסירים ביטחוניים, עצורים פוליטיים וכיו"ב.

מוסדות חינוך: בראש וראשונה האוניברסיטאות ביהודה ושומרון, אשר הפכו בשנים האחרונות למוסדות בעלי אוריינטציה לאומנית. להלן יימנו שלוש מן האוניברסיטאות הבולטות בתחום זה. המובילה שבהן היא "אוניברסיטת ביר-זית", שהייתה המוסד הראשון שקיבל מעמד של אוניברסיטה בתקופת השלטון הישראלי. (השלטון הירדני מנע בתקופתו פיתוח מוסדות אוניברסיטאיים.) ציבור הסטודנטים של אוניברסיטת ביר-זית בסיוע (לעתים פעיל ביותר) של הנהלת המוסד ומוריו משמשים כגורם המוביל בהסתה להפרות סדר ולצעדי מחאה נגד השלטונות. נשיא אוניברסיטה, ד"ר חנא נאצר, גורש ב-1974 בשל הסתה, אך הוא ממשיך לשאת בתוארו ומנהל את המוסד בשליטה מרחוק. כשנה לאחרונה מונה ד"ר נאצר כחבר במספר מוסדות בכירים של אש"ף: "הוועד הפועל", "המועצה הלאומית הפלסטינית", "הוועדה המשותפת לאש"ף ולירדן". כן מונה מטעם אש"ף כאחראי על החינוך הגבוה בשטחים. באמצעות תפקיד זה ביכולתו להנחות את המוסדות להשכלה גבוהה לפעול לפי הקו של אש"ף.

"אוניברסיטת אלנג'אח" בשכס, הנה מפעל חיים של משפחת אלמצרי הפרו-ירדנית, אך בשנתיים האחרונות מנסים גורמים שמאלניים, ובראשם בסאם שכעה, לרחוק את רגליהם של בני אלמצרי מניהול המוסד ולצמצם את השפעתם, כדי שיוכלו לנווט את האוניברסיטה לעמדות יותר לאומניות.

"אוניברסיטת בית-לחם" שהייתה מיסודה מוסד נוצרי בחסות מסדר האחיים ("הפרירי"), אך בהדרגה משנה צביונה, והשנה רוב תלמידיה (כ-60%), הם דווקא מוסלמים. בשנה האחרונה אף מונה נשיא ערבי למוסד, כדי לענות על אחד מתנאי קבלתה להתאחדות האוניברסיטאות הערביות.

עיתונות: במוזר-ירושלים יוצאים לאור מספר יומנים בשפה הערבית המופצים בשטחים, שניים מהם ("אלפג'ר" ו"אלשעב") הם עיתונים הנתמכים ע"י אש"ף ומזדהים עם הקו המיליטנטי של ארגוני המחבלים. (היומון השלישי החשוב הוא "אלקודס" הפרו-ירדני.)

עיתונים אלה יחד עם ביטאון המפלגה הקומוניסטית ("אלטליעה" — האסור להפצה בשטחים), מהווים את השופר העיקרי לביטוי ולעיצוב הלכי רוח עוינים בשטח, והם תורמים להתחסות האוכלוסייה ברוח אש"ף ובהנחייתו. כמובן מרבים עיתונים אלה בעבירות צנוורה, כשהם רואים בכך חלק מ"המאבק נגד הכיבוש".

גורם פוליטי נוסף המשמש בעל-ברית פעיל לתומכי אש"ף הוא המפלגה הקומוניסטית. בעבר היו אנשיה מסונפים למפלגה הקומוניסטית הירדנית, אך בחודשים האחרונים פרשו ממנה והקימו את "המפלגה הקומוניסטית הפלסטינית העצמאית". למרות הבדלי התפישה הבסיסיים בין "המפלגה הקומוניסטית הפלסטינית העצמאית", (המכירה, הצהרתית, בזכותה של מדינת ישראל להתקיים לצד מדינה פלסטינית) לבין אש"ף (הדוגל בחיסולה של מדינת ישראל), מצאו תומכי אש"ף והקומוניסטים בשטח את הדרך לשתוף פעולה טקטי ביניהם במטרה להיאבק בשלטון הישראלי. הקומוניסטים תורמים את התשתית הארגונית לגופי ההנהגה האזוריים שהוקמו, ואילו נאמני אש"ף מעניקים לגיטימציה לגורמים שבימים כתיקונם נחשבים ככופרים וכבוגדים בקו הלאומני.

הניסיונות להקים גופי הנהגה על-אזוריים

"החזית הלאומית הפלסטינית" (החל"ף)

בגלגולה הראשון הוקמה "החזית הלאומית הפלסטינית", (בערבית — "אלג'בהה אל-ט' ניה אלפלסטיניה"), במחצית השנייה של 1973 על-ידי הארגונים הקומוניסטיים ביהודה ושומרון בשתוף פעולה עם נציגי ארגוני המחבלים. פעיליה של החל"ף הגדירוה למן הקמתה כ"זרוע של אש"ף בשטחים". הקשר לאש"ף בוצע באמצעות "מחלקת האדמות הכבושות" באש"ף דרך אנשי קשר בירדן. כראשית דרכה עסקו חברי החל"ף בפעילות מזוינת. הם ביצעו חבלות קרות, הצתות, ואגרו נשק ואמצעי לחימה. מעצרים וגירושים בקרב אנשיהם בין 74-73 שמו קץ לפעילות זו.

החל מסוף 1976 ותחילת 1977 הובחנו ניסיונות להחייאתה מחדש של החל"ף. בתחילה הייתה בפת"ח הסתייגות מפעילות זו (כשל היריבות הפנימית עם ארגוני השמאל), אולם זו נעלמה אחר ביקור סאדאת בישראל (נוב' 1977), ועקב הצורך ליצור בשטחים קונצנזוס רחב להתנגדות לתהליך השלום ולתכנית האוטונומיה. במטרה להכשיר את הקרקע להחייאת החל"ף החלה בנובמבר 1977 להתארגן "הוועדה המכינה" לחל"ף ("לג'נה תח'דיריה"). גוף זה הוקם על מנת להגיע להסכמה כלל-ארגונית על דרך החל"ף.

"הוועדה המכינה" שימשה כגוף העליון של החל"ף, פעלה בחשאי, ותיאמה פעולותיה עם אש"ף. "הוועדה המכינה" כללה 8 חברים: שלושה ראשי ערים (שכעה, ח'לף ומחמד מלחם), נציגי ארגוני המחבלים הגדולים (פת"ח, "החזית העממית" ו"החזית הדמוקרטית"), נציגי חבל-עזה, ונציגי הקומוניסטים.

במצע החל"ף, שהוכן בשנת 1979, הושם דגש על תמיכה בלתי מסויגת בעקרונות אש"ף והותוו קווים לפעילות החל"ף בשטחים. עיקרי המצע כללו: התנגדות ל"כיבוש הציוני", חתירה להקמת מדינה פלסטינית בראשות אש"ף, והתנגדות להסכמי קמפ-דיוויד, לתכנית האוטונומיה ולהתחלואות. באוקטובר 1979 הוכרזה "הוועדה המכינה" כארגון בלתי חוקי, וכל אחד משמונת חבריה קיבל צו האוסר על פעילותו בארגון זה. מאז פסקה פעילותה של "הוועדה המכינה".

"הוועדה להכוונה לאומית"

"הוועדה להכוונה לאומית" ("לג'נת אל-תוג'יה אל-טוני") הוקמה ב-1 באוקטובר 1978 בכנס בבית חנינא, שהיה אחד משורה של כנסים שקיימו באותה תקופה, במגמה להביע התנגדות להסכמי קמפ-דיוויד. מטרת הקמתה של "הוועדה להכוונה לאומית" היו:

א. לעקוב אחר ההתפתחויות המדיניות על-מנת להתוות את דרכי המאבק בהסכמי קמפ-דיוויד ובתכנית האוטונומיה.

ב. גיבוש הנהגה שתייצג את הציבור בשטחים ותנטרל ניסיונות של אישים מתונים לנקוט יוזמות נפרדות.

ג. לארגן "באופן גלוי ולגיטימי" פעולות מחאה שישרתו את מטרות הוועדה.

הוועדה כללה 24 חברים, שייצגו את כל הגורמים הלאומנים ובהם: ראשי ערים, נציגי איגודים מקצועיים, עיתונות, חינוך ודת. רוב חברי הוועדה היו תומכי ארגוני השמאל באש"ף. עם הוצאת "הוועדה המכינה" של החל"ף מחוץ לחוק נטלה "הוועדה להכוונה לאומית" את רסן המנהיגות באזור. היא הוותה את החוליה המקשרת בין אש"ף לציבור בשטחים, והסיתה את התושבים למחות ולהפגין נגד הסכמי קמפ-דיוויד ונגד צעדים שונים של הממשל הצבאי. ראשי "הוועדה להכוונה לאומית" התסיסו את התושבים נגד כל ניסיון שנראה או נתפש על ידם כמיועד ליישם את האוטונומיה. פעילותם גרמה להדרדרות המצב באיו"ש ובאזח"ע, שהגיעה לשיא ברצח ב"בית-הדסה" בחברון (2 מאי 1980), ולאחר מכן בניהול המאבק והסתת האוכלוסייה נגד הקמת המנהל האזרחי (נובמבר-דצמבר 1981). פעילות "הוועדה להכוונה לאומית" נוטרלה ברובה במאי 1980 (לאחר הרצח בחברון) ובמרס 1982 הוצאה מחוץ לחוק.

עמדות פוליטיות בקרב האוכלוסייה באיו"ש ובאזח"ע

ההתייחסות של רוב הציבור הפוליטי ביהודה, שומרון וחבל-עזה להסכמי קמפ-דיוויד הייתה בדומה לעמדות של אש"ף וירדן. מאחר ששני גורמים אלה שללו את ההסכמים, ודחו על הסף את רעיון האוטונומיה, התיישרו אישי הציבור בשטחים עם קו זה. אש"ף אף הסית בהתמדה את האוכלוסייה נגד כל ניסיון שנראה להם כמיועד ליישם את האוטונומיה, ונערך לסכל זאת, כולל על-ידי איומים בחיסול, טרור וחסול בפועל של אישים שתמכו באוטונומיה. כבר ב-1978 נרצחו מספר אישים ביהודה ובשומרון, הבולט שבהם — ג'נחו מרמאללה. בחבל-עזה נרצחו האמאם של עזה האשם ח'וונדאר (יוני 1979), שהיה ידוע בתמיכתו בהסכמי קמפ-דיוויד, וכן 13 אישים ערביים (במהלך החודשים אוקטובר 1980 — ינואר 1981) שזוהו כמתונים, כשהבולט בהם — סגן ראש מועצת ג'באליה מחמד אברורדה, שגם הוא תמך בתכנית האוטונומיה.

חיסולים אלה הרתיעו חלק מאותם אישים בודדים שתמכו בגלוי ברעיון האוטונומיה, ומהווים עד היום גורם המרתיע אישים נוספים לתמוך בגלוי במו"מ המדיני על האוטונומיה. ראוי לציין, כי הציבור הפוליטי ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה איננו הומוגני בעמדותיו ובהתייחסותו לישראל ולפתרון הפוליטי בא-זור. ניתן להבחין בשלוש קבוצות עיקריות:

א. ראשי ערים ואישי ציבור קיצוניים: אלה מזדהים לחלוטין עם אש"ף, ובעיקר עם ארגוני השמאל שבו, והנם עושי דברו של הארגון בשטח. אישים אלה מסיתים את הציבור להיאבק תמידית נגד השלטון הישראלי, ומתנגדים לשיתוף פעולה עם הממשל, אפילו על הבסיס המינימלי של ניהול תקין של חיי היום-יום. עם קבוצה זו נמנים רוב חברי "הוועדה להכוונה לאומית".

ב. אישים התומכים בשמירה על יחסים קורקטיים עם הממשל בכל הנוגע לניהול שוטף של חיי היום-יום, אך תובעים פתרון פוליטי הנוגד את הקונצנזוס הלאומי במדינת ישראל: הקמת מדינה פלסטינית, לצדה של מדינת ישראל. עם אלה נמנים בעיקר רוב האישים מהמסד הירדני לשעבר.

ג. אישים פרגמטים המחפשים נוסחה לדרך קיום בשלום עם ישראל תוך ראיית הממשל הישראלי כשלטון לגיטימי עד למציאת פתרון פוליטי כולל באזור. עם קבוצה זו נמנים היום חברי האגודות הכפריות, כאשר הבסיס העיקרי לפעילותם וליחסיהם עם השלטון הישראלי הוא כלכלי: רצון לשפר את רמת החיים בסקטור הכפרי, שהזנח בעבר, אשר איננו מטופל על-ידי העיריות באזור. קבוצה זו הייתה נתונה בחודשים האחרונים להתקפות רבות מצד אש"ף ותומכיו, בשל העובדה שראשיה

טוענים, כי אש"ף איננו מייצג את האוכלוסייה באיו"ש ובאזח"ע. גם הירדנים יצאו, הצהיר תית, נגד האגודות הכפריות, כנראה בשל רצונם להפגין אפטרופסות על האוכלוסייה בשטח ולהביע מורת רוח מהעובדה שהם לא תיאמו את מהלכיהם עם השלטון הירדני.

הקבוצה הדומיננטית כיום בשטח, היא הקבוצה של האישים הקיצוניים המנסים לתפוש את רסן המנהיגות באזור. עם זאת, אישים אלה אינם מגלים עצמאות בנקיטת עמדות פוליטי-ות, והם פועלים בהתאם לקו של אש"ף ועל-פי הנחיותיו. המאפיין הבולט בעמדותיהם הפומ-ביות הוא כפל הלשון בו הם נוקטים בשאלת הפתרון הפוליטי, שאומץ גם הוא מתוך הטקטיקה של אש"ף:

◆ בפני גורמים מערביים הם נמנעים מדבר על חיסולה של מדינת ישראל, אלא מדגישים את תביעתם להקמת מדינה פלסטינית עצמ-אית, בדרך כלל תוך טשטוש עניין הגבולות שלה. עם זאת, בלא מעט התבטאויות הדגישו אישים אלה, כי הבסיס לפתרון באזור הוא גבולות החלוקה מ-1947.

◆ בפני גורמים ערביים ובפעילותם בשטח הם מרכיבים בהתבטאויות קיצוניות, ובכלל זה קריאות לחיסולה של מדינת ישראל.

רובם של אישים אלה נאמנים על הקו של ארגוני השמאל באש"ף, ובמיוחד "החזית העממית לשחרור פלסטין" של ג'ורג' חבש ו"החזית הדמוקרטית" של נאיף חואתמה, תוך הזדהות עם "האמנה הלאומית הפלסטינית". בכדי לשקף עמדות אלה ראוי לציין מספר ציטוטים של כמה אישים:

כרים ח'לף (ראש עיריית רמאללה לשעבר) אמר בראיון לביטאון "אלהדף" (יולי 80): "פלסטין אינה רמאללה או שכס, אלא נצרת, יפו וחיפה — אלה הם פלסטין. החזרת ירושלים, רמאללה, שכס, בית-לחם או חברון מחייבת את החזרת יפו, חיפה ואום-אל-פחם".

בראיון אחר (לעיתון האוסטרי "די-פרסה", 2 יולי 80) אמר: "הפתרון היחיד הנו מלחמה, כי הישראלים אינם רוצים בשלום. בעוד מספר שנים נהיה אנו המנצחים, וישראל לא תהיה קיימת יותר".

פהד קואסמה (ראש עיריית חברון לשעבר) אמר בראיונות לעיתונים ערביים (אוגוסט 1977): "כל מו"מ שאין בסופו הכחדת ישראל נדון לכישלון".

רשאד א-ישוא (ראש עיריית עזה) אמר בראיון לעיתון "את'ורה" הסורי (מרס 1980), כי "קיומה של ישראל הוא טעות מיסודה, ומושחת על בסיס מוטעה; ועל כן היגיון החיים אינו עולה בקנה אחד עם המשך קיומה. אנו בטוחים, כי הכחדתה של ישראל ושל הישות הזאת הם כורח היסטורי".

אין אלה אלא מקצת מן ההתבטאויות האופייניות של אישי הציבור תומכי אש"ף,

הסכם המסגרת שנחתם ב"קמפ-דיוויד" בעניין יהודה, שומרון וחבל-עזה

בהביאם בחשבון את כל הגורמים האלה, נחשבים הצדדים בהחלטתם להגיע להסדר צודק, כולל וברקיימא של הסכסוך המורחב-תיכוני באמצעות השגת חווי שלום המבוססים על החלטות מועצת הביטחון מס' 242 ו-338 על כל חלקיהן. מטרתם היא להשיג שלום ייחסי שכנות טובים. הם מכירים בכך שעל מנת שהשלום יהיה בר-קיימא, צריכים להיות מעורבים בו כל אלה אשר נפגעו בצורה העמוקה ביותר מן הסכסוך. על כן הם מסכימים, כי מסגרת זו, כפי שהיא, מכוונת מצדם ליצור בסיס לשלום לא רק בין מצרים וישראל, אלא גם בין ישראל לכל אחת משכנותיה האחרות, המוכנה לשאת ולתת עמה על שלום על בסיס זה. כשמטרה זו בלבם, הסכימו הצדדים לפעול כדלקמן:

1. מצרים, ישראל, ירדן ונציגי העם הפלסטיני ישתתפו כמו"מ על פתרון הבעייה הפלסטינית על כל היבטיה. כדי להשיג יעד זה יתקיים המו"מ הנוגע לגדה המערבית ולעזה בשלושה שלבים:
  - א. מצרים וישראל מסכימות, כי במטרה להבטיח העברה מסודרת בדרכי שלום של הסמכות השלטונית, ובהתחשב בדאגות הביטחון של כל הצדדים, צריכים להיות סידורים לתקופת-ביניים בעבור הגדה המערבית ועזה לתקופה שלא תעלה על חמש שנים. במטרה לספק אוטונומיה מלאה לתושבים, הרי בהתאם להסכמים אלה, יפנו הממשל הצבאי הישראלי והמנהל האזרחי של מיד לאחר שתיבחר רשות שלטונית של ממשל עצמי באופן חופשי על-ידי התושבים של אזורים אלה, כדי להחליף את הממשל הצבאי הקיים. כדי לשאת ולתת על פרטי הסידורים לתקופת-הביניים, תוזמן ממשלת ירדן להצטרף למו"מ על בסיס מסגרת זו. סידורים חדשים אלה חייבים להתחשב כראוי גם בעיקרון השלטון-העצמי של תושבי שטחים אלה וגם בדאגות הביטחון הלגיטימיות של הצדדים המעורבים.
  - ב. מצרים, ישראל וירדן יסכימו על הדרכים לכינון הרשות השלטונית של ממשל-עצמי הנבחרת בגדה המערבית ועזה. נציגויות מצרים וירדן עשויות לכלול פלסטינים מן הגדה המערבית ועזה או פלסטינים אחרים, כפי שיוסכם באופן הדדי. הצדדים ישאו ויתנו על הסכם שיגדיר את הסמכויות והאחריות של הרשות השלטונית של הממשל העצמי אשר ייושמו בגדה המערבית ועזה. תבצע נסיגה של כוחות ישראלים מזוינים, ותיערך הצבה מחדש של הכוחות הישראליים הנותרים בנקודות ביטחוניות שייקבעו באופן ספציפי. ההסכם יכלול גם סידורים להבטחת ביטחון פנימי וחינוכי והסדר הציבורי. יוקם כוח משטרה מקומי חזק, העשוי לכלול אזרחים ירדנים. בנוסף לכך, כוחות ישראלים וירדניים ישתתפו בפטרולים משותפים ובאיוש נקודות פיקוח להבטחת ביטחון הגבולות.
  - ג. כאשר הרשות השלטונית של הממשל העצמי (המועצה הארמיניסטריטבית) של הגדה המערבית ועזה תוקם ותושבע, תתחיל תקופת המעבר של חמש שנים. מוקדם ככל האפשר, אך לא

יאחר מאשר השנה השלישית לאחר תחילת תקופת המעבר, יתקיים מו"מ כדי לקבוע את המעמד הסופי של הגדה המערבית ועזה, וכדי להביא לחווה שלום בין ישראל וירדן עד תום תקופת המעבר. מו"מ זה ינוהל בין מצרים, ישראל, ירדן והנציגים הנבחרים של תושבי הגדה המערבית ועזה. תכונסנה שתי ועדות נפרדות אך קשורות זו לזו. האחת מורכבת מנציגי ארבעת הצדדים, אשר ישאו ויתנו ויסימו על המעמד הסופי של הגדה המערבית ועזה. ומערכת-היחסים שלהן עם שכניהן. הוועדה השנייה — המורכבת מנציגי ישראל וירדן שאליהם יצטרפו הנציגים הנבחרים של תושבי הגדה המערבית — תישא ויתן על חווה השלום בין ישראל וירדן, בהתחשב בהסכם שיושג על המעמד הסופי של הגדה המערבית ועזה. המו"מ יהיה מבוסס על כל הקביעות והעקרונות של החלטת מועצת הביטחון מס' 242. המו"מ יחליט, בין עניינים אחרים, על מיקומם של הגבולות ועל אופיים של סידורי הביטחון. הפתרון שינבע מן המו"מ חייב להכיר גם בזכויות הלגיטימיות של העם הפלסטיני ובדרישותיו הצודקות.

- באופן זה, הפלסטינים יטלו חלק בקביעת עתידם הם באמצעות:
- (1) המו"מ בין מצרים, ישראל, ירדן ונציגי תושבי הגדה המערבית ועזה להסכמה על המעמד הסופי של הגדה המערבית ועזה ונושאים בולטים אחרים בתום תקופת המעבר.
  - (2) הגשת ההסכם שלהם להצבעה על-ידי הנציגים הנבחרים של תושבי הגדה המערבית ועזה.
  - (3) מתן אפשרות לנציגים הנבחרים של תושבי הגדה המערבית ועזה להחליט כיצד ישלטו בעצמם, בהתאם לקביעת ההסכם שלהם.
  - (4) נטילת חלק, כפי שנקבע לעיל, בעבודת הוועדה הנושאת ונותנת על חווה השלום בין ישראל לירדן.

2. יינקטו כל האמצעים הדרושים, וייעשו סידורים להבטחת ביטחון של ישראל ושכנותיה במשך כל תקופת המעבר ומעבר לה. כדי לסייע בהבטחת הביטחון יוקם, כאמור, כוח משטרה מקומי חזק על-ידי הרשות השלטונית של הממשל העצמי. הכוח יורכב מתושבי הגדה המערבית ועזה. המשטרה תקיים יחסי קישור רצופים בענייני ביטחון פנימי עם נושאי התפקידים הישראליים, הירדניים והמצריים שייקבעו למטרה זו.
3. במהלך תקופת ההסכם יקימו נציגי מצרים, ישראל, ירדן והרשות השלטונית של הממשל-העצמי ועדה מתמדת, שתחליט על-פי הסכם על דרכי החזרתם של אנשים שנתקו ממקומות מושבם בגדה המערבית ועזה ב-1967, יחד עם האמצעים הנחוצים על מנת למנוע מהוומה והפרת סדר. נושאים אחרים שיש בהם משום עניין משותף יוכלו להיות מטופלים גם הם על-ידי ועדה זו.
4. מצרים וישראל יפעלו זו עם זו ועם צדדים מעוניינים אחרים כדי לכונן נוהלים מוסכמים ליישום מהיר, צודק וקבוע של הפתרון לבעיית הפליטים.

ובתקופה זו גם שרר קיפאון ממושך כמו"מ על האוטונומיה. הפעילות בתקופות הסוערות כללה:

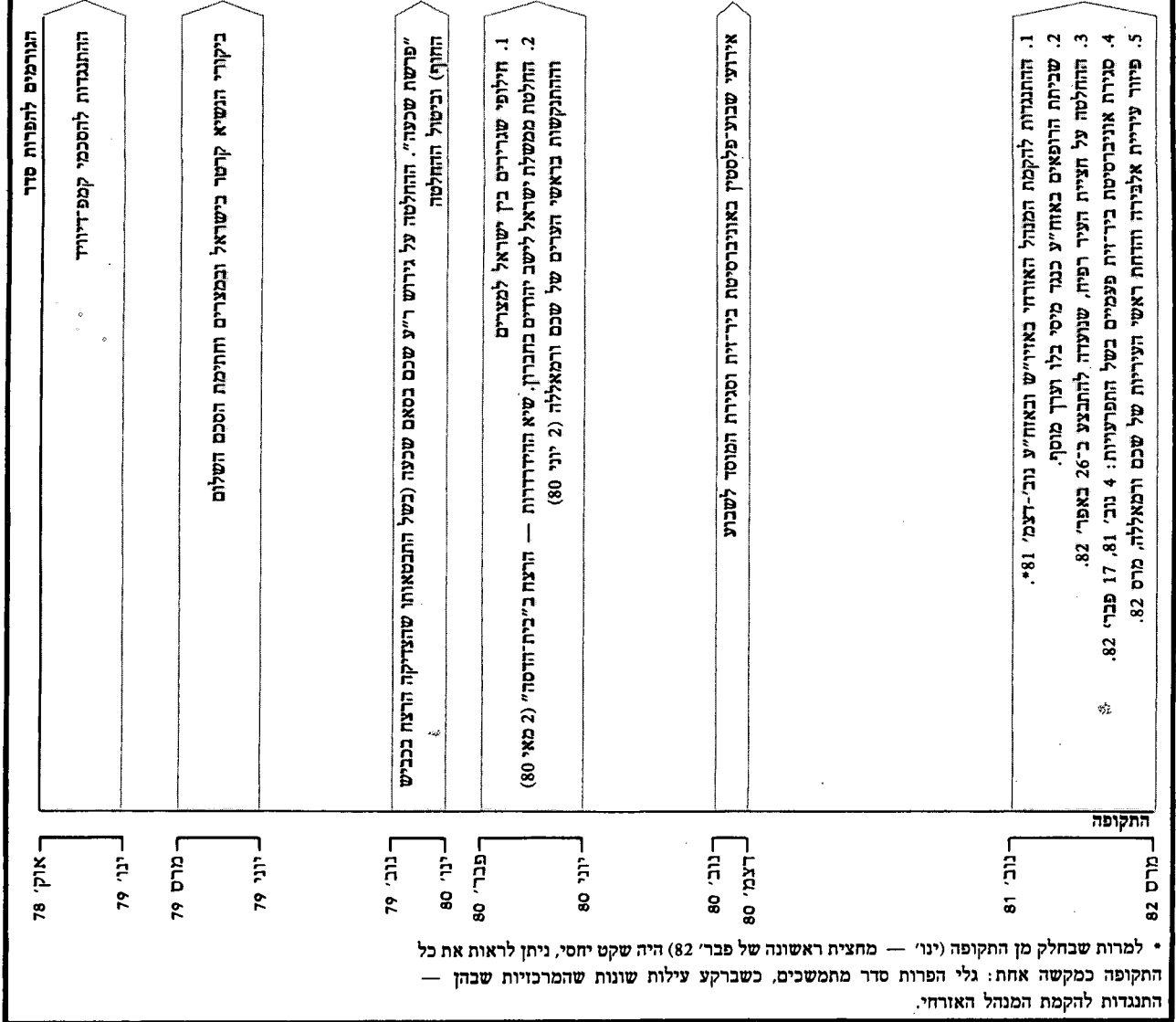
- א. הפרות סדר חוזרות ונשנות, ובכלל זה: הפגנות ושביחות מסחר רבות, הנפת דגלי פלסטין, הפצת סממאות וכרוזים בגנות ישראל ובזכות אש"ף, יידוי אבנים על כלי רכב (אזרחיים וצבאיים), ובהדרגה אף עברו ליידי פצצות תבערה על חיילים ואזרחים.
- ב. ייזום פעולות מחאה בקנה מידה רחב בתגובה להחלטות ולצעדים של ממשלת ישראל והממשל הצבאי (כגון: החלטת הגירוש של כסאם שכעה, נובמבר-דצמבר 1979, סגירת אוניברסיטת בירזית בתקופת שנות עקב התפרעויות בקמפוס, ועוד).
- ג. עריכת כנסים פוליטיים רבים ללא היתר, הן לרגל תאריכים היסטוריים והן במסגרת

בשטחים מצב של אי-שקט ממושך ולמקד אליהם את דעת הקהל הבינלאומית. יתר על כן, עקב ההתפרעויות והתגברות הגל הקיצוני נאלצו אישים מתונים "לישר קו" עם הקיצונים ולהעלות "מס-שפתיים" לאש"ף, בין היתר מחשש לפגיעה פיזית מידי תומכי אש"ף, שהאשימום בשיתוף פעולה עם השלטונות. ברוב התקופה התנהלה פעילות עוינת ורצופה (עם עליות וירידות), למעט פרק הזמן שבין הרצח "בית הדסה" לתחילת הקמת המנהל האזרחי (נובמבר 1981), שבו שרר שקט יחסי. שקט זה נבע הן מהצעדים שנקטו על-ידי כוחות הביטחון נגד מפירי הסדר ואיש ציבור בכירים חברי "הוועדה להכוונה לאומית", והן מהיעדר "גירוים" פוליטיים משמעותיים, שהיה בהם לעורר תסיסה בקרב הציבור הפוליטי. זאת מאחר

אשר רובם שימשו עד לאחרונה כמנווטים של הפעילות הפוליטי-ציבורית בשטחים. יתר על כן, אישים אלה לא הסתפקו במלים ובהצהרות, אלא עברו ממלים למעשים; ובשנתיים האחרונות ניסו מדי פעם להתסיס את האזור כדי ליצור תהוה ובהוה, ובכך לשרת את המטרות של אש"ף.

מאפייני הפעילות מאז קמפ-דיוויד
המאפיין הבולט של הפעילות העוינת, ובכלל זה הפרות הסדר באיו"ש ובאזח"ע, מאז הסכמי קמפ-דיוויד, הוא היותן ממוסדות ומנוחות מלמעלה — הן ביוזמה של הציבור הפוליטי בשטח והן ביוזמה או בהסחה של אש"ף. התחרנות המדינית בשטחים הפכה אפוא אצל אש"ף לדרך מאבק שלא נפלה בחשיבותה מהפעילות החבלנית, וזאת מתוך מטרה ליצור

הגורמים להפרות הסדר ביהודה, שומרון וחבל עזה מאז חתימת הסכם "קמפ-דייוויד" ועד מרס 82 (סכימה)

אישים אלה אינם מוכנים בשלב זה להסתכן בהצהרות פומביות מחשש לפגיעה פיזית מצד אש"ף ותומכיו בשטח. ניתן לסכם, כי המנהיגות הפוליטית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה לא עמדה עד כה באתגר של הסכמי קמפ-דייוויד, ולא השכילה לנצל את האפשרות לקרב פתרון פוליטי לאזור, ולו לתקופת מעבר שבסופה יקבע הסטאטוס הסופי של האזור במו"מ שבו יטלו חלק גם הפלסטינים תושבי אי"ש ואזח"ע. אפשר לקבוע, כי מבחנה האמיתי של כל הנהגה של התושבים הפלסטינים בשטחים הוא: מידת יכולתה לממש פתרונות פוליטיים, שיתבססו על שיתוף פעולה דו-קיום בשלום עם ישראל. בדחותם על הסף את תכנית האוטונומיה ובאי נכונותם להשתתף במו"מ וליטול על עצמם את האחריות לגורלם — נכשלו ראשי הערים ואישי הציבור בשטחים. מבחינתם, הם לא ניסו אף להעמיד במבחן את כוונותיה של ישראל.

מגורמים חיצוניים, בעיקר אש"ף וירדן ביהודה ובשומרון ואש"ף ומצרים בחבל-עזה. בכלל ניתן לומר, כי אין כיום מסגרת או גוף פוליטי בשטחים שניתן לראות בהם בני-שיח למו"מ על האוטונומיה. עם זאת יש לציין, כי ישנם בשטחים אישי ציבור רבים המביעים אכזבה ופסימיות מאפשרות של השגת פתרון בעתיד הנראה לעין, כל עוד ממשיכים אלה המתימרים להיות מנהיגי הפלסטינים (בתמיכתן של מדינות ערב הקיצוניות) לדחות הצעות של פשרה, ובכלל זה את רעיון האוטונומיה. בהקשר זה יצוינו הצהרותיו של אליאס פריג', ראש עיריית בית-לחם, אשר בחודשים האחרונים קרא לאש"ף ליטוש את דרך המאבק הצבאי (חסר-התועלת — כדבריו), להכיר בישראל, ולהציב בפניה "אתגר של שלום". הלכי רוח כאלה אינם נחלתו של פריג' בלבד, אלא מובעים על-ידי אישים אחרים בשיחות עם אנשי ממשל.

פעולות מחאה, פסטיבלים וכיו"ב. בכנסים אלה התקבלו החלטות חריפות באופיין ובסגנון. בכלל זה חזרו ונשנו הקריאות הבאות:

- ◆ דחיית הסכמי קמפ-דייוויד ותכנית האוטו-נומיה.
- ◆ הקמת מדינה פלסטינית עצמאית בראשות אש"ף.
- ◆ הבעת התנגדות, כולל פעילה, ליישוב יהודים באי"ש ובאזח"ע.

עיקרי הפעילות העוינת מוצו בטבלה שבראש עמוד זה.

שלילת הסכמי קמפ-דייוויד — כישלון של ההנהגה בשטחים

הציבור הפוליטי ביהודה ובשומרון לא השכיל ליטול את רסן המנהיגות באזור ברמה הלאומית. ציבור זה לא גילה, עד כה, עצמאות בקבלת החלטות, והוא מושפע במידה רבה